

מחידעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

בגליון השבוע

עלון מס'
41

דיני עירוב ומוקצה

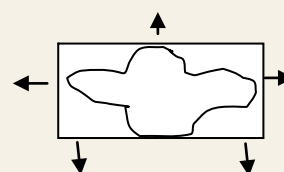
אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני שבת

דין ריבוע העיר

עיר שאינה שוה אלא במקום אחד צרה ובמקום אחד רחבה וכדו', הדין הוא שמרבעים את העיר (סימן שצ"ח סעיף א' ב' ג' ד', וסימן שצ"ט סעיף י'). דהיינו שמחשיבים אותה כאילו היא מרובעת, ומוודדים אלפיים אמה מקצוות הריבוע אפילו במקומות שהעיר נגמרת לפני הריבוע. ויוצא שיש מקומות מהעיר שמותר ללכת מהם אפי' יותר מאלפיים אמה.

לדוגמא:

מכאן אלפיים אמה

ויש לדעת, שבדין זה ובדין כיצד מודדים את האלפיים אמה מהעיר רבו פרטי הדינים וכתבנו בזה רק את עיקרו של דבר.

האם יש איסור ללכת בתוך התחום יותר מאלפיים אמה?

כל איסור תחומין הוא רק ללכת מחוץ לאלפיים אמה ממקומו, אבל אין איסור כלל ללכת בתוך האלפיים אמה הסמוכות לעיר, אפילו אם בס"ה הולך הרבה מאד.

כיצד ניתן להתיר את היציאה מחוץ לאלפיים אמה?

באופן שצריך אדם ללכת מחוץ לאלפיים אמה (עיין בשו"ע סימן תט"ו שכתב שמותר לעשות

לילך עד לשם, ומשם עוד אלפיים אמה לכל רוח.

וצריך לדעת, שכל זה מועיל רק כשהוא נמצא בבין השמשות בתוך אלפיים אמה ממקום העירוב, אבל אם הוא נמצא בבין השמשות במקום מרוחק יותר, אין העירוב חל כלל, וקונה שביתה במקום בו הוא נמצא בבין השמשות.

העושה עירוב תחומין האם עדיין יש לו אלפיים אמה מהעיר בכל צד?

מכיון שענינו של עירוב הוא שאדם קונה את שביתתו במקום בו הוא הניח את העירוב, הרי שמעתה דין התחומין שלו נמדד ממקום עירובו דהיינו משם מודדים לו אלפיים אמה לכל צד, וממילא הרי הוא מפסיד את האלפיים אמה מהצד השני של העיר, ומהעיר הוא יכול ללכת רק לכיוון מקום עירובו. (סימן ת"ח סעיף א', עיי'ש עוד פרטי דינים בזה.)

איזה מאכל יש לשים בשביל עירוב תחומין ומהו שיעורו

בשביל עירוב תחומין אין צריך לקחת דווקא פת, אלא מספיק כל דבר מאכל שירצה, אפילו סוג מאכל כזה שמשמש רק כתוספת לפת. (שו"ע סימן ת"ט סעיף ד' ומ"ב ס"ק ל"ו, ועיין סימן שפ"ו.)

ושיעור העירוב - צריך שיהיה ממין המאכל שבו הוא מערב כדי שיעור שאוכל ממנו בשתי סעודות (שו"ע שם). וגם אם מערב עירובי תחומין להרבה אנשים

עירוב תחומין רק כשצריך לצאת לצורך מצווה, כגון לבית המשתה של נישואין, וברמ"א שם הוסיף שאף בשביל לטייל באופן שזה עושה לו עונג שבת מותר. אמנם בדעבד אם עשה עירוב תחומין אף שלא לצורך מצוה, חל העירוב. יכול לעשות מערב שבת "עירוב תחומין". עירוב זה ענינו שהוא אופן שבו יכול האדם לקנות שביתה בסוף האלפיים אמה ממקומו, ומעתה יש לו אלפיים אמה ממקום ההוא שקנה שם שביתה.

וב' אופנים יש שיכול האדם לקנות שביתה בסוף אלפיים אמה:

א. עירוב ברגליו - אם הולך בעצמו אל המקום בו הוא רוצה לקנות שביתה, ושוהה שם כל זמן בין השמשות של כניסת שבת, הרי הוא קונה שם את שביתתו, וממקום ההוא ואילך יש לו אלפיים אמה לכל צד (שו"ע סימן ת"ט סעיף ז'). ולאחר בין השמשות הוא יכול לחזור לביתו, ואח"כ באמצע השבת יכול הוא לילך מביתו אלפיים אמה עד המקום שהיה שם בבין השמשות ועוד אלפיים אמה משם ואילך.

ב. הנחת עירוב - עוד אפשרות ישנה, שילך מבעוד יום אל אותו מקום בו הוא רוצה לקנות שביתה ויניח שם דבר מאכל (סימן ת"ח סעיף א'), ויאמר "בזה העירוב יהיה מותר לי לילך ממקום זה אלפיים אמה לכל רוח" (סימן תט"ו סעיף ד'), וישאיר שם את העירוב (באופן שהעירוב נצרך בודאות ולא מחמת ספק צריך לברך עליו "על מצות עירוב"). ומעתה אף שחוזר לביתו לפני זמן בין השמשות של כניסת שבת, הרי הוא קונה שביתה במקום בו נמצא העירוב. ובשבת יכול

הלכות שבת - המשך

והנה ישנם כמה סוגי מוקצה - א' מוקצה מחמת חסרון כוונה. ב' מוקצה מחמת גופו. ג' כלי שמלאכתו לאיסור. ובכל אחד פרטי דינים שונים, ואי"ה יתבאר להלן.

מוקצה מחמת חסרון כוונה

הגדרת הדבר: כל כלים או חפצים שבני אדם מקפידים עליהם ונוזהרים שלא ינזקו, ומשום כך לא משתמשים בהם לשום דבר חוץ מהשימוש המיועד להם וכשלא משתמשים בהם שמים אותם במקום שמור [והשימוש המיועד להם הוא שימוש שאסור לעשותו בשבת, או אפילו מותר לעשותו בשבת אבל אין הוא עומד לשימוש בשבת מחמת שנוהרים עליו כנ"ל].

דבר, קל וחומר שלא יהא טלטול בשבת כטלטול בחול, כדי שלא יהא כיום חול בעינו ויבוא להגביה ולתקן כלים מפניה לפניה או מבית לבית או להצניע אבנים וכיוצא בהן, שהרי הוא בטל ויושב בביתו ויבקש דבר שיתעסק בו, ונמצא שלא שבת, ובטל הטעם שנאמר בתורה 'למען ינוח'.

ועוד, כשיבקר ויטלטל כלים שמלאכתו לאיסור אפשר שיתעסק בהן מעט ויבוא לידי מלאכה.

ועוד, מפני שמקצת העם אינם בעלי אומניות אלא בטלים כל ימיהן כגון הטיילים ויושב קרנות שכל ימיהן הן שובתין ממלאכה, ואם יהיה מותר להלך ולטלטל כשאר הימים נמצא שלא שבת שבייתה הניכרת, לפיכך שבייתה מדברים אלו היא שבייתה השווה בכל אדם. ומפני דברים אלו נגעו באיסור הטלטול ואסרו שלא יטלטל אדם בשבת אלא כלים הצריך להם כמו שיתבאר, עד כאן לשון הרמב"ם.

ואפילו לעיר שלמה צריך שיהיה בעירוב כדי שיעור ב' סעודות לכל אחד ואחד שמערב בשבילו (מ"ב שם). ומשום כך, כשמערב להרבה אנשים כתבו הפוסקים עצה, לערב בסוג מאכל כזה שבני אדם אוכלים ממנו מעט מאוד בכל סעודה (שם), כגון חומץ וכדו' (עי"ש במ"ב שמביא שהא"ר סובר שבחומץ צריך רביעית לכל אחד), ואז בשיעור מועט יהיה מספיק להרבה אנשים.

הלכות מוקצה

איסור טלטול מוקצה הוא גזירה מדרבנן (כמב' בגמ' מסכת שבת דף קכ"ד ע"ב). וטעם הגזירה, בראב"ד (על הרמב"ם הל' שבת פרק כ"ד הלכה י"ג) כתב שהטעם הוא משום גדר לאיסור הוצאה מרשות לרשות שאם נתיר לאדם לטלטל כל דבר יבוא עי"ז גם להוציא מרשות היחיד לרה"ר.

אבל הרמב"ם (שם) כתב טעם אחר, ונעתיק את לשונו: "ומפני מה נגעו באיסור זה, אמרו ומה אם הזהירו נביאים וצוו שלא יהא הלכך בשבת כהלכך בחול ולא שיחת השבת כשיחת החול שנאמר 'ודבר

מרכז למודי דעת

מהיום תוכל לשלב למודי הלכה בתוך סדר היום העמוס שלך. הצטרף עוד היום לשעורי ההלכה מבית למודי דעת הנשלחים לאלפי בתים בארץ ובעולם ומביאים את הלומד לרמה גבוהה בידיעת הלכה.

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והיתר, שבת, עירובין, נדה, מקוואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות ברבנות.
- מוכר לשנת שבתון

